

УДК 821.161.2-14(477.53)

ВІРА МЕЛЕШКО,
ТАМАРА ДРАГІНА
(Полтава)

**ПОЕТИЧНИЙ СВІТ ВОЛОДИМИРА ТАРАСЕНКА:
ІНТИМНА ЛІРИКА**

Ключові слова: літературна Полтавщина, інтимна лірика, ідіостиль.

Полтавська літературна історія та сьогодення – вагомі, багатоаспектні, густо позначені письменницькими іменами. З-поміж них й ім'я Володимира Олександровича Тарасенка, талановитого поета, автора 26 книг.

В. Тарасенко писав і для дорослих, і для дітей. А ще він – поет-пісняр: майже 200 віршів полтавця стали піснями; музику до них створили Олексій Чухрай та Володимир Раковський. Збірку «В долонях рідної землі» Тарасенка – Раковського вивчає вся Україна за шкільною програмою з музики в 5 класі. Він, Тарасенко, – духовний наставник дитячого журналу «Дієслово», залучав до співпраці і своїх друзів.

На нашу думку, найвиразнішим наш земляк є в інтимній ліриці. Тому розгляд саме цього складника набутку крайнина дозволить простежити особливості його ідіостилю, окреслити роль та місце в сучасному письмен-

ницькому просторі, передовсім Полтавщини. Такий підхід якраз і визначає актуальність та наукову новизну нашого дослідження.

Про Тарасенка маємо низку публікацій. З-поміж них – рецензії, на нові збірки письменника, передмови до книг. Високу оцінку творчості Тарасенка дав письменник і літературний критик Микола Костенко [4].

Найповніша офіційна біографія краяннина вміщена в довіднику «Сучасні письменники України»:

«Тарасенко Володимир Олександрович народився 23 жовтня 1948 р. в с. Бориси Глобинського району Полтавської області. Закінчив Полтавський пед. інститут ім. В. Г. Короленка. Здобув фах учителя української мови і літератури. Працював журналістом, був на комсомольській, партійній та викладацькій роботі, на державній службі. Нині – заступник директора і головний редактор видавництва «Полтавський літератор».

Автор книг для дорослих і дітей: «О, якби я тебе любив!» (1994), «Засніжені мальви» і «Тарасикове літо» (1995), «Отчий сад» (1996), «Неслухняний гусачок» (1997), «У променях вічності» та «Чия хатинка найкраща» (1998), «Рідне місто моє» (1999), «Маленька шкода» (2000), «Коник-стрибунець» (2001), «Васильків потічок» (2002), «Вітрила осені» та «Я – син степів» (2003), «Апостол праведної ліри» (2004), «Зустрічаю сонце», «Пісні для дітей дошкільного та шкільного віку» та «Котик-сон» (2005), «Човен кохання» та «Дідусева гойдалка» (2006), «У затінку лелечого крила» (2007), «Одкровення» та «В долонях рідної землі» (2008), «Чобітки для внучка» (2009), «Під теплим жайвора крилом» (2010), «Три романси любові» (2011); добірок в антологіях, колективних збірках і часописах. Один із співавторів гімну Полтавщини та книги для дітей «Рідне місто моє». Окремі твори перекладались болгарською мовою.

Заслужений працівник культури України. Лауреат премій ім. П. Мирного та ім. І. Котляревського.

Член НСПУ з 1997 р.» [9, с. 455].

«Неофіційна» – у його віршах:

*Я народився і щасливо зріс
В краю благословеннім і урочім,
Де тихий став, пахучий верболіз
Про вічність зачудовано шепочуть [11, с. 5].
Діди мої від роду козаки
Завжди про матір-Україну dbали [11, с. 10].*

Мета дослідження – розглянути інтимну лірику Володимира Тарасенка з погляду її художньо-виражальних засобів..

Спілкуючись із Володимиром Олександровичем Тарасенком, ми дізналися, що любов до рідного слова привела його після школи на філологічний факультет Полтавського педінституту імені В. Г. Короленка, де натхненні вірші про чисте юне кохання зробили популярним поміж студентів. Він був учасником і душею майже всіх концертів та вечорів. Три роки Володимир – незмінний редактор літературної газети «Заспів» (нині – літературно-мистецький центр «Заспів» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Ко-

роленка). Не зрадив вірності мотивам любові Тарасенко й пізніше, вийшовши на широкий шлях творчості (збірки «О, як би я тебе любив», «Човен кохання», «У затінку лелечого крила», «Три романи любові»).

Вважаємо, що досить промовисто охарактеризував інтимну лірику крайнина письменник, журналіст, літературознавець Микола Костенко [Костенко]. На його думку, вона – «почуттєва повинь кожного з нас, ота невблаганна хита-виця закохано-замріяного серця, у якому, крім запаморочливих хвиль, є ще й твердий стрижень вірності своїй обраниці, а поміж зізнань – легка отрута розчарувань і ... нової закоханості. Бо життя безсмертне і тому передбачає людське оновлення» [4, с. 7].

Перша книжка крайнина вийшла друком у 1994 році в обласному державно-громадському видавництві «Полтавський літератор» під оклично-хвилюючою назвою «О, як би я тебе любив!». Зміст збірки загалом визначають назви циклів, що входять до неї: «Якби ми стрілися раніш...», який містить 29 віршів; «Зернина в дитячій долоньці» – 24 вірші; «Маки в степу» – 12 віршів, «Розсипалась скала» – 8 віршів. Отже, перша збірка В.Тарасенка ввібрала в себе 75 творів, переважна більшість з яких – твори інтимного звучання.

Провідним у збірці є образ жінки: від юнки, яка «небесно-соромливо світилася ніжно, мов свічка», [10, с. 10], до вірної дружини, завжди привабливої, почуття до якої не лише не згасає, а навпаки – з роками міцніє (поезії «О, як би я тебе любив!», «Сяйнув овал твого плеча...», «Чому співаєш сумно так?..», «Дружині» та інші).

Як зазначив сам автор, вірш «О, як би я тебе любив!» – особливий, бо він, як і вся однойменна збірка, є для нього першою поетичною дитиною. Бо саме з нього все і почалося.

У трьох шестирядкових строфах поет виливає тугу зболілого серця, виспівує нерозтрачені почуття. У кожній строфі Тарасенко використовує синтаксичну фігуру – кільце. Але початкові й останні рядки, що звучать однаково, мають усе-таки різне смислове наповнення. У першому випадку – це поштовх до розміркування, що було б якби..., у другому – утвердження, хай і в умовному дієслівному способі, так би на правду було...

Вибудувавши ряд: «Якби ми стрілися раніш...» – «О, як би я тебе любив» – «Були б у мене два крила...», поет творить парадигму реального, точніше взаємного кохання. Тоді виходить абсурдна ситуація: любов була чи її не існувало?, ліричний герой зустрів (зустрічався) з героїнею чи вона – в його уяві?, написано про розлуку чи про «незустріч»? Нам видається, що ліричний герой, спонукуваний автором, подає картину ідеального кохання, того, яке б

– надихнуло на творчість («І написав найкращий вірш, / І пісню – всіх пісень ніжніш»). Тож маємо ще один приклад-свідчення: любов, навіть нерозділена – психологічно-почуттєвий чинник творчості (згадуємо Франкове «Із нього визвала одні / Оті ридання голосні – / Пісні» [14, с. 110]).

– змінило б ліричного героя, підняло б його над буденщиною («І сам би зоряно розцвів»);

– було б одним-єдиним, а кохана – предметом поклоніння («Я тихо дихав би тобою»).

Поетія, передовсім інтимна, – явище суб'єктивне, а тому в книзі Тарасенка любов багатоліка: любов до рідної землі, батька-матері, України, жінки.

Збірка нашого крайнина стала помітним явищем на культурно-мистецькому овиді Полтавщини. Сучасні письменниці Ніна Гриб, Валентина Нездойминога вважають Тарасенка своїм учителем в царині поетичного слова. Саме Тарасенко увів їх у чарівний світ поезії, а найбільший вплив на них мала книга «О, як би я тебе любив!»

Відомий письменник Микола Костенко про В. Тарасенка, автора збірки «Човен кохання», говорив, що давно знає і любить «його сповнений легкої меланхолії і прихованої медитативності ліричний вірш. Уперше посправжньому начитувався з книги «О, як би я тебе любив!». Поранення втрагатами, непоступливим, як смерть, розлученням – пожадливе вживання новою, свіжо пізною жіночою звабою, нове потрясіння у почутті і слові, – така планіда випадає тільки поетові. І, до слова, він не має права на умисний осуд коханої, – це заборонено законом чистоти і самозбереження літератури. Так на цій хвилі падінь, розчарувань і злетів ідемо за автором «Човна кохання», беручи за приклад його вміння побачити і печалитись...» [4, с. 3]

*І десь весняно розів'ється грім,
І зорі, ніби перестиглі вишні,
Над світом соковито-молодим
В устах одвічну ніжність заколишуть.*

Цю строфу можна безапеляційно назвати патетичною сповіддю закоханого ліричного героя, того, якому у світі бачиться багато явищ і подій, стелиться чимало доріг, та обирає він – кохання.

Досліджуючи вісімнадцяту збірку поета-земляка, ми погоджуємося з думкою критика: «Це подорож у «Човні кохання» – хиткому й чутливому, але нічого кращого, ніж те, що може відчутти окрилена почуттям душа, немає ніде у безмежному Всесвіті» [4, с. 4]

Тож зазначимо, що збірка складається із 171 поетичного твору. Тут – вірші про кохання, що вже друкувалися в попередніх виданнях, та нові, народжені в останні роки. Тож автор не зраджує своєму творчому покликанню – продукувати інтимну лірику, сповнену задушевності, автобіографічності, цнотливості, але й пристрасності, розкриленості.

Назву збірці «Човен кохання» дав початковий твір – «Човен мого кохання». Як бачимо, уже заголовок першої поезії Тарасенкової книги підкреслює її суб'єктивність, інтимно-особистісне начало.

Для ліричного героя митця почуття кохання рівновелике життю. Звідси тісне поєднання природи та внутрішньо-психологічного стану людини. «Місяць повен – кохання човен», «душа – дерева», «повноросто жити, любити – чисті роси, зорі чорнобриві», «блакитне небо, перші солов'ї – душа, серце» тощо.

Незабутній для ліричного героя образ коханої асоціюється з вишневим цвітом, з повінню, приливом, травневою грозою. Давні спомини теж асоціативні, дещо химерні («Цвіт кульбаби», «Сам не вірю у те, що було», «Ніч на купала»).

Якщо ліричний герой сприймає кохання й кохану через призму першопочуття, то наратор, який співвідноситься з автором, апелює до досвіду містецького. Яскравим підтвердженням цьому є поезія «Степовичка» [12, с. 27]. В. Тарасенко за епіграф бере віршорядок В. Сосюри: «*Коли потяг у даль загуркоче...*». Простежуємо у «Степовичці» явище інтертекстуальності, адже автор ХХІ ст. – Тарасенко – використовує сосюринські образи (дівоча краса, полустанок, натруджені дні, поїзд робочий), епітети («*У струмках золотих її кіс*»). Такий до певної міри постмодерний прийом у Тарасенка є підтвердженням невмирущості справжнього глибинного почуття.

Багато віршів збірки побудовані на риторичних (патетичних) питаннях. Автор, чи то ліричний герой саме за допомогою таких питань вивіряє свої почуття («*Чому у серці рвійному моїм і досі ще гроза не затихає?*»).

У збірці «Човен кохання», на нашу думку, ліричний герой розосереджений між двома «я». Маємо на увазі те, що одне «я» передає кохання як спомин, а друге – як почуття, що триває-твориться тут, воно безкінечне. Підтвердженням нашому міркуванню є вірші «Заплівся перший промінь у траву» та «Літа плодами котяться в траву». У першому з них ліричний герой з причаєним болем зізнається самому собі:

*Про тебе й досі спомином живу,
Про тебе мрію і тебе кохаю
Про тебе щось нашіптує зима... [12, с. 51]*

У другому вірші ліричний герой теж терпеливо-страдницький, але такий стан для нього відрадний, бо кохана тут, вона «*на хвилинку появиться лиш*» у будь-який момент.

Таким чином, через образ ліричного героя можна помітити, що почуття кохання у збірці Тарасенка має певні естетично-асоціативні нюанси: кохання – спогад, кохання – мрія, кохання – розпач, кохання – радість.

Розглядаючи вірші інтимної лірики, які увійшли до збірки «Човен кохання», ми спостерегли їхню віддалену спорідненість із поезіями Максима Рильського, Андрія Малишка, Василя Симоненка, бо ж і сам письменник Тарасенко зазначив, що творчістю цих відомих людей він захоплюється.

«Світлодумним» (Микола Костенко) розділом набутку Тарасенка є книга поезій «У затінку лелечого крила», яка вийшла друком у 2007 році. Вона продовжує вже знайомі мотиви: бурі життя, випробування серця, громадський неспокій, одвічне плетиво інтиму.

Книга складається із трьох циклів: «У рідному краї», що обіймає 29 творів; «Єрусалимські святині», до якого увійшли 17 віршів; «Магія кохання», де – 49 поезій. Таким чином, ліричний герой утверджується вдома, в раю, «*де соловей гніздечко в'є*» (перший розділ-цикл), відкриває «*країну, досі невідому*» і протягує від неї до рідного краю невидиму «*нить*» (другий складник збірки), а потім – щиро дякує богові за те, що «*він любов'ю нас благословив*» (третій цикл).

Закономірне питання, чому саме «Єрусалимські святині» дістав назву її перший цикл. Як зазначає сам автор, доля тісно пов'язала його з Ізраїлем,

адже в цій країні проживають його найближчі люди: його діти та онуки, яким він присвятив не одну зі своїх збірок. Саме тому Володимир Олександрович часто відвідує цю країну. Але все ж таки, як говорить сам поет, для нього – найрідніша Україна, де його коріння і дух його батьків.

Вінчає книгу «У затінку лелечого крила» інтимна лірика «Магія кохання». Ми звернули увагу на те, що лише три з поезій розділу мають заголовки – «Вона», «Магія кохання», «Любов». Вони перегукуються з назвою розділу. Всі решта віршів – названі за першим рядком; на нашу думку, вони й не потребують назви, бо наділені єднальною силою, адже в кожному з них оспівується Вона – кохана жінка, Любов – неземне почуття до Неї, Магія впливу саме цього неземного почуття на людину.

Відкриває збірку вірш «І чисті роси, й зорі чорноброві». Уже в перших строфах, до речі, можна спостерегти низку епітетів інтимного характеру: «*роси чисті*», «*зорі чорноброві*», «*дівоча нерозгадана краса*», «*чистої любові*» та ін.

Для ліричного героя почуття любові нерозривно пов'язані з благословенням Бога та небес. Цей мотив можна простежити, звернувши увагу на римування таких слів: *чорноброві – любові; краса – небеса; жити – любити; блакить – мить; дорогу – Богу; великих див – благословив*. Перечитуючи збірку, ми усвідомили, що кохання для ліричного героя – найсвітліше почуття, яке тримає його на вічному білім світі, а сміх коханої звучить для нього, як найдорожча молитва.

Тематичною й естетичною домінантою книги В. Тарасенка є вірш «Допоки я тебе люблю», у якому ліричний герой зізнається собі та своїй коханій:

*Допоки я тебе люблю,
Все буде жить на цьому світі
І сонце яре у зеніті,
І пісня щастя і жалю,
Допоки я тебе люблю...
Я – добрий Бог, а не людина [11, с. 73].*

Таким чином, найвиразніший мотив у творчості Володимира Тарасенка – це оспівування всевладної сили кохання, яка може подарувати людині два крила – творче натхнення й життєву енергію. У віршах, які увійшли до збірки «У затінку лелечого крила», мистецьки простежено перебіг любові: від першого, несміливого, цнотливого почуття, до зрілого й міцного, вивіреного роками.

Один із критиків доходить висновку: «Вірші В. Тарасенка сповнені легкої меланхолії і прихованої медитативності. Поранення втратами, непоступливим, як смерть, розлученням і пожадливе впливання новою, свіжою пізнаною жіночою звабою, нове потрясіння у почутті і слові, – така планида випадає тільки поетові» [4, с. 6].

Збірки «О, як би я тебе любив!», «Човен кохання», «У затінку лелечого крила» найповніше репрезентують жанровий аспект творчості В. Тарасенка – інтимна лірика – та тематичний – мотив кохання.

Ми переконані: найяскравіше та найповніше представляє Тарасенка лірика його збірка «Човен кохання», яка має підзаголовок-уточнення: «Інтимна лірика» [12]. Направду, всі вірші книги – це зразки почуттєвої

ніжної поезії, кожен «рядок ...легко запам'ятовується й хвилює непідробною щирістю» [3, с. 8].

Відкриває добірку лірична мініатюра «Човен *мого* кохання» [12, с. 5]. (виокремлення – *наше*): присвійний займенник *мого*, який відсутній у назві збірки, надає поезії автобіографічності, «олюднює» і письменника, і ліричного героя. Автор-герой розуміє невблаганний рух часу: «У *срібну* весну (човен – В.М., Т.Д.) лагідно заплив» [12, с. 5]. Епітет *срібну* (весну) виконує, за нашим розумінням, подвійну функцію: він – 1) художнє означення кольору (*срібний* – «кольором і блиском схожий на срібло (сірувато-білого кольору)» [13, с. 716]; той, який дозволяє передати світлі почуття, мажорне сприймання світу; 2) показник старшого віку закоханого (*срібний*, *сріблястий* – *сивий*); служить для уточнення зрілості внутрішньої сутності ліричного героя. Поєднаний із означуваним словом *весну* цей епітет надає поезії «Човен мого кохання» (та й збірці в цілому) окриленості. Потверджує думку про ліричного героя як людину, котра має за плечима не один десяток літ, і словосполучення «*вечорових нив*». Вечір – провісник ночі, та до неї ще далеко-довго; вечір – зажура, але – не журба. Роки додають лише мудрості, вираженості почуттям, а почуття все ж такі – юні, дивовижні, а душа – «*розчулена і світла*».

Оптимістичний погляд ліричного героя на світ авторові вдалося лаконічно та мистецьки довершено виразити в останньому рядку: повторене двічі *живу* (у другому випадку з окличною інтонацією) – це поетична градація, яка підкреслює велич духовно-почуттєвого простору ліричного героя.

У вірші бачимо і *традиційні* мистецькі засоби

– художній паралелізм: «*вродився місяць повен*» – «(заплив – В.М., Т.Д.) *мого кохання човен*» [12, с. 5];

– постійні тропи: «*легкий, як сон*» (постійне порівняння), «*місяць повен*» (постійний епітет),

й *оригінально-авторські*:

– асоціативна поширена метафора: «*Моя душа, розчулена і світла, / Обнявши і дерева, і траву, / У теплий май задумливо розквітла...*» [12, с. 5];

– оновлення давніх слів: *май* – староукраїнська назва останнього місяця весни. У В. Тарасенка *май* – то благословення всього довкілля на любов та красу; заклик жити коханням;

– асоціативні символи: головний з-поміж них – *човен*. Праоснова символу – в глибині українського світобачення: човном «пливе красний молодець первісними водами» [2, с. 588]. Тож у народній уяві човен – рух, неспокій і водночас – гармонія між минулим та сучасним, на якій, гармонії, постане бажане майбутнє. Наш земляк символічним образом човна, поєднаним із епітетом-іменником *кохання*, утвердив невмирущість кохання, його постійність і змінність, лагідність і неспокій. Човен у Тарасенка – реальна основа мрії про велике почуття любові, яка прекрасна в будь-яку пору буття людини; сповіщення про віднайдену автором «і в самому собі, і в навколишньому світі гармонію» (Білецький про Тичину; ми – про Тарасенка). Як рівно спокійно пливе човен, так лагідно-трепетно плине кохання в серці та житті ліричного героя заголовного вірша: взаємоузгодженість зовнішнього та внутрішнього світу.

Тарасенко образ човна малює і в інших творах, де він набуває протилежного значення. Наприклад, у вірші «У берег вдарила гроза» човен – свідок кохання («Під вільхи човен наш заплив ... / Ми тільки вдвох були на світі»), символ розлуки («Згадаю – серце защемить.. / Пустий наш човен... під вербою»).

До асоціативних символів в аналізованому творі відносимо образи місяця (він – повен, так само повне кохання ліричного героя) та душі.

Відзначаємо медитаційний ліризм поезії «Човен мого кохання». Подібне розуміння зустрічаємо й у М. Костенка [4, с. 9].

Якщо взяти до уваги тлумачення слова медитація – «Розумова дія, покликана спрямувати психіку людини до самозаглиблення і зосередженості» [13, с. 6] та його літературознавче обґрунтування: «Основні опозиції медитативної лірики – «людина і суспільство», «людина – людина», «людина – особистість», колізії морального характеру» [6, с. 433], то дійдемо висновку: «Човен мого кохання» – це емоційний вияв опозиції «людина – почуття». Опозиція під пером Тарасенка наближається до гармонії «особистість – кохання».

У збірці «Човен кохання» ліричний герой, на нашу думку, переживає різні моменти/рівні почуття кохання: кохання-очікування («У берег вдарила гроза», «Відгукнись»); кохання-реальність («Отак і йдем дорогами життя», «Мовчали квіти, трави й журавлі», «Єві, хоч яка вона вродлива»), кохання-розлука («Сам не вірю у те, що було», «Ніч на Купала», «Як пахли верболіз, трава й вода»), кохання-спомин («Зів'яла квітка», «Влетіло в мою кімнату»)

Отже, ліричний герой у першому творі збірки – людина поважного віку, яка не втратила здатності сприймати дивний світ, «говорити про любов переконливо і просто» [7, с. 55]; він – «пристрасний, чуттєвий, емоційний» [7, с. 56]. Для ліричного героя Тарасенка почуття кохання рівновелике життю. Звідси тісне поєднання природи та внутрішньо-психологічного стану людини.

Нашу увагу привернув роздум М. Костенка, викликаний інтимною поезією побратима по перу – В. Тарасенка: «Світ стоїть на любові, живиться і плідниться нею. Споконвіків жінка була в ореолі поклоніння, її жадали, возносили в молитвах. І як же гірко тужили серця поетів, коли втрачали її» [4].

Збірка «Човен кохання», на перший погляд, укладена безсистемно. Та заглибившись у її вірші, починаєш розуміти: в основі книги Тарасенка лежить принцип циклічності. Об'єднувальним первенем цієї збірки, на наше переконання, є образ жінки. Як пише журналіст Василь Жадан, сучасний полтавський автор образ жінки «підносить і звеличує, лицарськи захоплює і бережно» [3, с. 8].

Ми вважаємо, що митець подає цей образ через

1) поетичне осмислення кохання. У Тарасенка кохання – «найсвітліше почуття», «душі ясний весняний світ», «божественна, незнана в світі сила», «дві стежки в ніч Купала в сяйві луку», але й «спалені мости», «тільки спомини й печаль». «Високої радості мить» [12, с. 25] – підсумовує автор, розмірковуючи про кохання;

2) «народження» афористичних виразів: «Бо любов ніколи не вмирає, / З часом лиш мудрішає вона» [12, с. 48], «Найвища поезія – жінка» [12, с. 55] «...усе на землі із любові у світ виростає» [12, с. 71], «З тобою день – одна-єдина мить» [12, с. 87];

3) творення віршів-«антонімів». Наприклад, «Човен мого кохання» [12, с. 5]

– «У берег вдарила гроза» [12, с. 15]; «Спалені мости» [12, с. 23] – «За вікнами уже весна цвіла» [12, с. 34]. Погляньмо детальніше на протиставний ряд «Спалені мости» – «За вікнами уже весна цвіла».

Три катрени першого твору художньо умотивовують філософську тезу: «В ту саму воду вже не ввійдеш двічі» [12, с. 23].

Перша строфа – ліричне зізнання-спомин про справжнє вірне кохання та філософська сентенція про річку-воду.

У другій строфі – передчуття розлуки, передане натяком: у «калинових» словах коханої ліричний герой вчуває «полиновий присмак».

Остання строфа – гіркота розлуки, адже від «спалених мостів сивіє попіл...» [там само].

У вірші-антонімі «За вікнами уже весна цвіла» ліричний герой наскільки переповнений любов'ю, що прихід коханою асоціюється в нього з сонцем: «в ту мить, як у кімнату ти ввійшла, / І сонечко вкотилося з тобою» [12, с. 34].

Якщо в першому вірші спалені мости, попіл, то в другому – «не спалені мости / Й до попелу із них – іще далеко» [там само].

4) інтертекстуальність. У розумінні науковців, інтертекстуальність «як мистецьке явище підкреслює неперервність і спадкоємність духовно-естетичного розвитку нації та людства, обстоює буття літературного процесу, увиразнює сутність художнього традиціоналізму, підносить культурологічну ауру конкретного мистецького голосу (твору, автора), увиразнює індивідуально-стильову своєрідність, формує образ майстра... як інтерпретатора цілісності, дозволяє судити про персонально-особистісний внесок у розвиток художньої культури» [1, с. 59].

Ми вже згадували окремі вияви інтеграції творчості попередників Тарасенка в його віршах: «Степовичка» – «Коли потяг у даль загуркоче» (Сосюри). Додамо ще один ланцюг: «Чому так трапилось...» – «Чого являєшся мені у сні...» Івана Франка. Тут збіги – на рівні образності: очі («В твоїх очах – кринично-темних / Не відаю, що там на дні...» [12, с. 79], у Франка: «Чудові очі, ті ясні, / сумні, / Немов криниці дно студене?» [14, с. 110]), сум-розпач за коханою («Та за тобою знов скучаю, / До тебе думкою горнусь» – «Як мучусь довгими ночами...» [там само]). В обох авторів жінка, навіть та, яка не поділяє кохання ліричного героя, – бажана, прекрасна, горда. Вона живе в душі й уяві люблячого чоловіка: Тарасенко: «Нехай душі травневе свято / ще дуже довго не мина»; Франко «Так най те серце... / Хоч в сні на вид твоїй ожива» [там само].

5) нагромадження перифраз: «вона» [12, с. 8], «чарівна і красива» [12, с. 10], «небесно-соромлива» [12, с. 10], «розквітла – мов мальва, красива» [12, с. 11], «прозоро-дино-неземною» [12, с. 15], «одним-одна» [12, с. 20], «кохана» [12, с. 20], «моя єдина» [12, с. 23], «троянда в росі» [12, с. 24], «найдорожча моя» [12, с. 25], «терпелива і рідна людино» [12, с. 25], «ясноока моя, чорноброва» [12, с. 28], «легка і світла» [12, с. 30], «суджена» [12, с. 32], «ластів'ятко сонячне» [12, с. 42], «цілий всесвіт» [12, с. 42], «ніжна й молода / Немов принцеса з казки чарівної» [12, с. 45], «Найвища поезія» [12, с. 55], «люба» [12, с. 55], «найвища, перша мрія» [12, с. 59] та ін.;

6) квіткову символіку. Ми виписали увесь квітковий «масив» збірки «Човен кохання» Маємо таку картину: любисток, мальви (шість разів звертається

Тарасенко до мальв), вишневий цвіт (двічі автор вживає цей образ), «каштанів білі свічі» (як розгорнута метафора зустрічається у двох поезіях), сонях (двічі), жоржини (ця квітка – у трьох віршах, наприклад: «Я до серця твого цвіт жоржин прихилю, / Цілуватиму руки твої» [12, с. 18]), квітка папороті, кульбаби (двічі), червоний мак, горицвіт (двічі), троянди (чотири рази), бузок, барвінок (двічі), волошка, фіалочка, підсніжники, первоцвіт.

Як бачимо, найчастіше поет послуговується образами мальв та троянд. Звідси можемо дійти висновку: він поєднує національні і світові образи.

Образ жінки у збірці «Човен кохання», окрім розгорнутих формотворчих характеристик, має і широку змістову амплітуду. Вона – та, яка поділяє кохання ліричного героя, відповідає взаємністю («Важенні груді падали в траву», «Прийшла, мов повені приплив», «У сивих горлиць на виду», «Новорічне»), вона – неприступна й горда («Віконечко, мов сльоза», «Через дороги і мости», «Туди, де дерева увись піднялись»), вона – найкращий спомин про кохання-розлуку («Коли запахне первоцвіт», «І знов з беріз тече холодний сік»).

Таким чином, інтимна лірика полтавця приносить нове звучання в наше рідне слово. Переконає в цьому і збірка інтимної лірики «Човен кохання» – гімн найвищому людському почуттю – коханню.

Отже, наше дослідження дає підстави для певних висновків/узагальнень.

На формування світогляду поета Володимира Тарасенка вплинули:

1) відчуття приналежності до славного Подніпров'я, краю, де народилися композитори Платон і Георгій Майбороди, Олександр Білаш, Володимир Верменич, письменники Іван Білик, Володимир Канівець, Феодосій Роговий, берегиня української народної пісні Раїса Кириченко;

2) батько-фронтвик, викладач української мови та літератури в місцевій восьмирічці; людина феноменальної пам'яті;

3) атмосфера навчання в Полтавському педагогічному інституті, редакторство літературної стіннівки «Заспів»;

4) співпраця з відомими композиторами та співаками (Микола Каландьонов, Олексій Чухрай, Володимир Раковський, Віктор Шпортко);

5) вміння співпереживати, відчувати, бути небайдужим.

У набутку земляка – 26 книг, у тому числі 16 – для дітей; низка віршів, покладених на музику відомими композиторами.

Три поетичні книги – «О, як би я тебе любив!», «Човен кохання», «У затінку лелечого крила» обіймають інтимну лірику.

У першій з них інтимна лірика любовного спрямування поєднана з віршами особистісно-соціального звучання: Україна в долі окремої людини, корені роду, мотив добра і совісті. Визначальною особливістю книги «О, як би я тебе любив!» є образ жінки у її віковій градації: від ніжної соромливої юнки до вірної дружини, завжди жаданої, коханої повсякчас.

Лейтмотив збірки визначив однойменний вірш.

«Човен кохання» – збірка, що акумулювала в собі вершинні твори інтимної (любовної) тематики. У центрі книги нерозривний ланцюг кохання–жінка. І кохання, і жінка під пером автора набувають оригінальних рис. Творячи ці домінуючі образи, письменник використовує різні художні засоби.

Так, образ жінки митець репрезентує через

1) поетичне осмислення кохання («найсвітліше почуття» – «спалені мости»; «душі ясний весняний світ» – «тільки спомини й печаль»);

2) власні афористичні вирази («Бо любов ніколи не вмирає, / З часом лиш мудрішає вона»)

3) вірші-«антоніми» («Човен мого кохання» – «У берег вдарила гроза» «Спалені мости» – «За вікнами уже весна цвіла»)

4) інтертекстуальність. («Степовичка» – «Коли потяг у даль загуркоче» Володимира Сосюри; «Чому так трапилось...» – «Чого являєшся мені у сні...» Івана Франка);

5) нагромадження перифраз («ніжна й молода / Немов принцеса з казки чарівної»);

6) квіткову символіку (до *мальв* Тарасенко звертається шість разів, до троянд – чотири).

Назву збірці дав початковий твір – «Човен мого кохання». Аналізуючи цей твір, ми виокремили і 1) *традиційні* художній паралелізм, постійні тропи асоціативна поширена метафора); й 2) *оригінально*-авторські мистецькі засоби (оновлення давніх слів, асоціативні символи: головний з-поміж них – *човен*).

Відзначаємо подвійну функцію окремих тропів (наприклад епітет «*срібну весну*»).

Інтимна поезія В. О. Тарасенка – свідчення щирого поетичного слова і зрілого таланту автора.

Володимир Олександрович зізнався нам, що на досягнутому зупинитися не збирається. У 2013 році святкуватиме 65-річний ювілей, тому до цієї дати готується завчасно, укладає нову збірку «Слідами пращурів», для дітей – велику книгу у твердій обкладинці. І пісня знайде дорогу до цієї дати. Та трапилося непоправне: коли ми завершували нашу наукову роботу, пролунала страшна звістка про смерть поета Тарасенка. Він одійшов в інші світи, але його набуток і далі йде поміж люди. Світла пам'ять великому митцеві Володимирові Олександровичу Тарасенкові!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик Г. «Україна в огні» О. Довженка як об'єкт інтертекстуальної обсервації / Галина Білик // Рідний край. наук.-публіц. худож.-літ. альманах / Полтав. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка; гол. ред. В. Пашенко. – Полтава, 2002. – № 1 (6). – С. 59–67.

2. Войтович В. Українська міфологія / Валерій Войтович. – К. : Либідь, 2002. – 664 с.

3. Жадан В. Рядки, що йдуть від серця / Василь Жадан // Полтавський вісник. – 2008. – № 43. – С. 8.

4. Костенко М. Одкровення від українського поета / Микола Костенко // Тарасенко В. Одкровення / В. Тарасенко. – Полтава, 2008. – С. 3–10.

5. Лисенко А. Образ жінки в сучасній українській поезії Полтавщини / Алла Лисенко, Світлана Ленська // Українська література в загальноосвітній школі. – 2008. – № 5. – С. 44–46.

6. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К. : Академія, 2007. – 752 с. – (Nota bene).

7. Назаренко Р. І. Уроки літератури рідного краю / Раїса Іванівна Назаренко. – 3-є вид. – Полтава : Оріяна, 2010. – 156 с.

8. Назаренко Р. «Я в світ прийшов для того, щоб любити...» : Урок позакласного читання за поезією В. Тарасенка (10 клас) / Р. Назаренко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2004. – № 17–18. – С. 30–33.

9. Сучасні письменники України : бібліографічний довідник / упор. Анатолій Гай. – К. : Київ. творче об'єднання «Культура» – Біла Церква : Буква, 2011. – 588 с.
10. Тарасенко В. О, як би я тебе любив! / Володимир Тарасенко. – Полтава : Полтавський літератор, 1994. – 290 с.
11. Тарасенко В. У затінку делечого крила / Володимир Тарасенко. – Полтава : Полтавський літератор, 2007. – 105 с.
12. Тарасенко В. Човен кохання. Інтимна лірика / Володимир Тарасенко. – Полтава : Полтавський літератор, 2006. – 98 с.
13. Універсальний словник української мови. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. – 848 с.
14. Франко І. Чого являєшся мені... / Іван Франко // Франко І. Твори : у 2 т. – К., 1981. – Т. 1. – С. 110–111.

ВЕРА МЕЛЕШКО, ТАМАРА ДРАГИНА

ПОЭТИЧЕСКИЙ МИР ВЛАДИМИРА ТАРАСЕНКО: ИНТИМНАЯ ЛИРИКА

Статья посвящена анализу интимной лирики полтавского поэта Владимира Тарасенко. Авторы основное внимание уделяют сборнику «Лодка любви» («Човен кохання»), который полностью состоит из любовных стихотворений.

Выделяя специфические особенности письма В. Тарасенко, авторы пристально рассматривают и поэтические книги, и отдельные стихотворения; ведут речь о главных художественно-выразительных чертах творчества современного поэта.

Ключевые слова: литературная Полтавщина, интимная лирика, идиостиль.

VERA MELESHKO, TAMARA DRAGINA

POETIC WORLD OF VLADIMIR TARASENKO: INTIMATE LYRICS

The article analyzes the intimate lyrics of the poet Vladimir Tarasenko from Poltava. The authors are focusing on the collection «The Love Boat» («Choven Kohannya»), which is composed entirely of love poems.

Highlighting specific features of the writing style of V. Tarasenko, the authors carefully consider poetry books and some poems; are talking about the major artistic and expressive features of the creative work of contemporary poet.

Key words: literary Poltava, intimate lyrics, idiostyle.

Одержано 19.10.2012 р.